

Матеріали всеукраїнської науково-практичної конференції «Психолого-педагогічні умови організації розвивального середовища в закладах освіти». – Херсон: Видавництво ХДУ, 2010. -С.51-55.

ВОРОПАЙ Н.А.

**ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНОГО
ПЕДАГОГІЧНОГО СЕРЕДОВИЩА У ФОРМУВАННІ
САМООСВІТНЬОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ФАХІВЦЯ
ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ**

Сучасному суспільству необхідні активні, мобільні, конкурентноспроможні фахівці, що здатні планувати, організовувати, адекватно оцінювати свою діяльність, а також визначати власну освітню траєкторію для досягнення поставленої мети. Все це знаходить відображення в інтегрованій характеристиці особистості, що проявляється у готовності до самоосвітньої діяльності, тобто в самоосвітній компетентності.

Самоосвітня компетентність – інтегративна особистісна властивість, що забезпечується емоційно-ціннісним відношенням до саморозвитку й самоосвітньої діяльності, системою знань про планування й реалізацію самоосвітньої діяльності, про способи самовиховання; суб'єктно-особистісним досвідом продуктивного вирішення проблем розвитку, розробки й реалізації моделей підготовки студентів до самоосвітньої діяльності; готовністю до безперервного саморозвитку якостей професіонала, самовдосконаленню, самоосвіті в області майбутньої професії [6].

Слід зазначити, що сьогодні актуальним є питанням формування самоосвітньої компетентності майбутнього вчителя початкових класів в умовах інформаційно-комунікаційного педагогічного середовища.

В сучасному інформаційному суспільстві активно розвивається інформаційно-комунікаційне середовище, створюються умови для ефективного використання знань у розв'язанні найважливіших завдань керування суспільством і демократизації громадського життя. Виникають нові види

комунікативних здібностей до вибору оптимального діалогового режиму роботи з комп'ютером, засвоєнню етикету електронного спілкування, спілкуванню з партнером у віртуальній групі. Відповідно розвивається вміння спілкуватися електронною поштою, вільно орієнтуватися у світі інформаційно-комунікаційних технологій, відбувається перехід від одного програмованого засобу до іншого, оволодіння методами збору та переробки інформації.

Питанню впровадження інформаційно-комунікаційних технологій у навчальний процес присвячували свої дослідження видатні вчені Росії й України, а саме В.Биков, Ю.Горошко, В.Дровозюк, М.Жалдак, О.Жильцов, Ю.Жук, І.Забара, В.Ізвозчиков, О.Коваль, В.Клочко, О.Кузнєцов, С.Кузнєцов, В.Монахов, Н.Морзе, Т.Олійник, А.Пеньков, С.Раков, Ю.Рамський, В.Розумовський, О.Співаковський та інші.

Поняттю „інформаційно-комунікаційного педагогічного середовища” передували такі поняття як „освітнє середовище”, „інформаційне середовище”, „інформаційно-освітнє середовище”, „інформаційно-комунікаційне середовище”.

Так, за визначенням П.Атаманчук, „освітнє середовище” є сукупністю умов, що сприяють виникненню та розвитку процесів інформаційно-навчальної взаємодії між тим, хто навчається (тими, хто навчається) та викладачем в рамках технології навчання, а також формують пізнавальну активність, при наповненні компонентів середовища (різні види навчального, демонстраційного устаткування, програмні засоби і системи, наочні посібники і т.ін.) предметним змістом визначеного навчального курсу [1].

У свою чергу інформаційне середовище суспільства (*information societies environment*) – це сукупність інформаційних ресурсів, інформаційно-комунікаційної інфраструктури, засобів інформатизації, інформаційних продуктів і послуг інформатизації, політичних, соціально-економічних і культурних умов реалізації процесів інформатизації, що дозволяє забезпечити істотне підвищення якості життя населення, соціально-політичну стабільність держави та перехід суспільства до стійкого розвитку [5].

В умовах інформатизації суспільства з'являється нове поняття „інформаційно-освітнє середовище”, під яким розуміють систему, що акумулює не тільки програмно-методичні, організаційні та технічні ресурси, але й інтелектуальний, культурний потенціал вищого навчального закладу, змістовий та діяльнісний компоненти, студентів і педагогів [2].

Таке середовище тісно пов'язане з „інформаційно-комунікаційним середовищем” або так званим „інфокомунікаційним простором”, що являє собою об'єктивну й суб'єктивну реальність, у якій живе людина. Об'єктивність цього простору визначається тим, що він формується незалежно від кожної окремої людини, а як результат діяльності величезної кількості тих, хто приймає участь у створенні технологічної бази й інформаційних ресурсів інфокомунікаційного простору. Суб'єктивність визначається, у першу чергу, особистісним відношенням людини до інформаційного ресурсу, розташованого у тому сегменті інфокомунікаційного простору, доступ до якого є бажаним і технологічно доступним для користувача [3].

Як бачимо, існує багато визначень середовища, яке безпосередньо впливає на розвиток особистості, її навчально-пізнавальної діяльності. Однак у нашому дослідженні ми будемо керуватися визначенням професора Л.Петухової, оскільки воно найбільш повно характеризує дане поняття.

Отже, „інформаційно-комунікаційне педагогічне середовище” – це системно організована сукупність засобів передачі даних, інформаційних ресурсів, протоколів взаємодії, апаратно-програмного й організаційно-методичного забезпечення, що орієнтована на задоволення освітніх потреб користувачів і містить дидактичні, методичні матеріали, творчі завдання для студентів, елементи автоматизації управління навчальним процесом і обов'язкового надання можливості роботи з ресурсами глобальної мережі Інтернет; а також – відкрита система, здатна до самоорганізації, до самовпорядкування та саморозвитку своїх компонентів [4].

Створення необхідного інформаційно-комунікаційного педагогічного середовища відбувається завдяки використанню інформаційно-комунікаційних

технологій у навчальному процесі. За визначенням професора Л.Петухової інформаційні технології навчання – це система сучасних інформаційних методів і засобів цілеспрямованого створення, збирання, зберігання, опрацювання, подання і використання даних і знань, а також система наукових знань про функціонування цієї системи, спрямованої на удосконалення навчального процесу з найменшими затратами [4].

У ході нашого дослідження було з'ясовано, що інформаційно-комунікаційне педагогічне середовище створює певні умови для формування самоосвітньої компетентності, а саме:

- майбутній фахівець початкової освіти отримує можливість більш ефективно організувати та здійснювати самоосвітню діяльність;
- посилюється мотивація до самонавчання;
- з'являється можливість побудови індивідуальної траєкторії навчання;
- зменшується час на пошук потрібної інформації, її опрацювання, зберігання та перетворення у власні знання;
- здійснюється самоконтроль завдяки зворотному зв'язку.

Інформаційно-комунікаційне педагогічне середовище сприяє виникненню і розвитку інформаційної освітньої взаємодії між суб'єктами навчального процесу і засобами інформаційних технологій, у процесі якої у студентів формуються мотиви, потреби, ціннісні орієнтації щодо самостійного збагачення професійних знань, самоосвітні вміння і навички, що у сукупності утворюють самоосвітню компетентність. Існування такого середовища вносить суттєві зміни у здійснення самоосвітньої діяльності майбутніх педагогів, підтримує її та надає творчого, дослідницького спрямування завдяки наявності потужних інструментів пошуку та опрацювання інформації, які позбавляють людину від рутинних технічних операцій. Це природно приваблює студента і стимулює бажання працювати, відшукувати нові знання.

Створення інформаційно-комунікаційного педагогічного середовища у вищому навчальному закладі цілком природно спричинює зміни в системі освіти, спрямовані на переорієнтацію навчально-виховного процесу з суто

репродуктивних механізмів мислення на заохочення творчої активності студентів, що розвиватиметься на базі належного інформаційного забезпечення. Використання інформаційно-комунікаційних технологій у процесі самоосвіти може забезпечити доступ до різноманітної навчальної інформації нарівні, а іноді інтенсивніше й ефективніше, ніж за умов традиційного навчання.

Таким чином, використання інформаційно-комунікаційного педагогічного середовища у вищому навчальному закладі забезпечує ефективне формування самоосвітньої компетентності студентів, що відповідає вимогам сучасної освітньої парадигми.

ЛІТЕРАТУРА

1. Атаманчук П. С. Дидактичні особливості формування освітнього середовища з ТЗН: навч.-метод. посіб. для ВНЗ /П.С. Атаманчук, О.М. Ніколаєв, О.М. Семерня. – Кам'янець-Подільський : ФОП Сисин О. В., 2008. – 76 с.
2. Захарова И.Г. Информационные технологии в образовании: учеб. пособ. для студ. высш. пед. учеб. завед. /И.Г. Захарова. – М.: Академия, 2003. – 192 с.
3. Жук. Ю.О. Теоретико-методологічні проблеми формування інформаційного освітнього простору України [Електронний ресурс] /Ю.О. Жук. – Режим доступу: <http://www.nbuiv.gov.ua/e-journals/ITZN/em3/content/07zuoeei.html>.
4. Петухова Л.Є. Теоретико-методичні засади формування інформатичних компетентностей майбутніх учителів початкових класів: дис. ... доктора пед. наук. /Л.Є. Петухова. – Одеса, 2009. – 564 с.
5. Преображенская И.Н. Формирование самообразовательной компетентности студентов художественно-графических специальностей (на материале дисциплин информационного цикла): дис. ... кандидата пед. наук. /И.Н.Преображенская. – Воронеж, 2008. – 205 с.

6. Чеботарева Е.С. Информационные технологии в развитии самообразовательной компетентности студентов [Электронный ресурс] /Е.С.Чеботарева. – Режим доступа: <http://ito.edu.ru/2008/Kursk/II.html>.